

Акмал МИРАВАЗ ўғли

ИМОН АҲЛИГА ХИТОБ

УЎК

КБК

М

Муаллиф Қуръони каримда **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا** яъни: “Эй имон келтирганлар!..” деб бошлан-
диган оятларни жамлаб, алоҳида китоб ҳолига
келтирган. Аллоҳ таоло ушбу китобни барча
Қуръон муҳибларига муборак қилсин.

Акмал МИРАВАЗ ўғли

Имон аҳлига хитоб / муаллиф Акмал
МИРАВАЗ ўғли; – Тошкент: нашриёт номи,
2021. – 180 б.

Масъул муҳаррир:
Музаффар КОМИЛОВ

Муҳаррир:
Хуршидбек ЖЎРАЕВ

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳка-
маси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмита-
нинг 2021 йил 14 сентябрдаги 03-07/5554-сон-
ли хулоса хати асосида нашрга тайёрланди.

© Акмал МИРАВАЗ ўғли

© «Shamsuddinxon Boboxonov» NMIU, 2021

СЎЗБОШИ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا طَيِّبًا كَمَا أَمَرَ. وَالصَّلَاةُ
وَالسَّلَامُ عَلَيَّ أَشْرَفِ الْأَنْبِيَاءِ وَالْمُرْسَلِينَ

Аллоҳ таолога Ўзи рози бўлгунича, рози бўлганда ва ундан кейин ҳам ҳар сония, ҳар он, ҳар нафас мақтов ва саноларимиз бўлсин.

Оламлар сарвари Муҳаммад мустафо солаллоҳу алайҳи ва салламга чексиз салавот, шариф, салом ва дуоларимиз бўлсин.

Имон – неъмат, имоннинг талабларини бажариш эса тўла-тўқис неъматдир.

Аллоҳнинг бизга буйруқ ва қайтариқлар билан хитоб қилиши биз бандалар учун ша- рафдир. Чунки У Ўзи севганларгагина шун- дай хитоб қилади.

Аллоҳнинг ҳукмларини бузган ҳолда бизга муомала қилган одамга Аллоҳнинг ҳукмларини ўз ўрнига қўйган тарзда жавоб қайтарамиз. Ато қилган неъматлари учун биз Аллоҳ таолони севамиз. Аммо муҳими бу эмас, аҳамиятлиси – У бизни севишидир, Унинг кўрсатмаларига тўлиқ амал қилиб, У Зотга суюкли бўлишимиздир.

Бутун борлиқда Аллоҳга куллик қили- шимизга тўсиқ бўла оловчи бирор куч йўқ.

Аллоҳ бизларга Қуръонни имоний гувоҳлик билан ўқишни буюрди. Аввало, ҳар эшитганимиз ақлимиз текширувидан ўтсин ва биздан нима талаб этиляпти-ю, бизнинг унга муносабатимиз қандайлигини аниқлаб олайлик. Иккинчидан, ҳар эшитганимиз қалбимизга сингиб, мустаҳкам ақидага айлансин.

Мусулмон инсон бирор яхшиликка қўл урар экан: “Мен бор-йўғи Аллоҳнинг яратган аъзоларини, уларга яширган қувватларини Унинг кўрсатмаларини бажаришга йўналтирдим, холос”, деб ўйлайди.

Қуръон бизга, аввало, мақсадни, ғояни севдиради, кейин ана шуларга эришиш йўллари кўрсатади. Оятларнинг **“Эй имон келтирганлар!”** деб бошланиши Аллоҳ тало кўрсатмаларини кўзлари тўрт бўлиб кутаётган бандаларнинг борлигига ва ўзларининг ҳожатларидан доимий бохабар Раббилари мавжудлигига ишорадир. Илоҳий кўрсатмаларни муҳаббат билан бажарганларга икки савоб бор. Бири, илоҳий амрга муҳаббат кўрсатгани учун, иккинчиси, буйруқни бажаргани учун.

Қуръонда бир мавзу турли-туман услубларда баён этилади. Чунки Каломуллоҳ турлича табиатга эга одамларга хитоб қилмоқда. Шу боис унинг услублари ранг-ба-

ранг, мавзулари хилма-хил. Улардан бирига тушунмаган киши, албатта, бошқасига тушунади. Аллоҳ таоло Каломида баъзан **“Эй инсонлар!”** деб умумий мурожаат қилса, баъзида мўминларни алоҳида ажратиб, **“Эй имон келтирганлар”, “Эй мўминлар”, Эй имон эгалари!”** деб хитоб қилади.

Эй имон келтирганлар, эй ягона Аллоҳга ишонганлар! Унга бўлган ишончнинг қадрига етинг. Бу шарафли ишончни заифлаштирувчи ишлардан узоқ бўлинг. Чунки шайтон ҳар бирингизнинг нозик жойингизни билади. Ўша нуқтадан ҳужум қилиб ўз мақсадига етишга ҳаракат қилади. Уни фақат мустаҳкам имон билангина даф этишингиз мумкин. Аллоҳга имон келтириш У Зот билан исталган вақтда учрашиш имкониятини қўлга киритиш демакдир. Инсон ибодати билангина Аллоҳнинг назарига тушади.

Бақара: 104

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва сал-
ламни ҳурмат қилиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا
وَأَسْمِعُوا وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ (۱۰۴)

104. Эй мўминлар, «Роино» деманг, «унзурно» денглар ҳамда (унинг сўзини) тинглангиз. Кофирларга (охиратда) алам-ли азоб бордир..

Изоҳ. Араб тилида ҳар икки сўз «Бизга боққин, қарагин» деган маънони англатади. Пайғамбар алайҳиссалом Куръон оятларини тиловат қилиб бераётганларида, мўминлар у зотга: «Бизларнинг ҳолимизни эътиборга олинг ва оятларни шошмасдан қайта-қайта ўқинг» деган маънода «Роино» дер эдилар. Лекин яҳудийлар «роино» сўзининг риоя қилмоқ, боқмоқ деган ўзакданлигини билган ҳолларида кўнгиллари бузуқлиги сабабли «руунат – енгилтак бўлмоқ» деган ўзакдан чиқадиган маънони ифодалайдиган сўзга ўхшатиб талаффуз қилдилар. Шунинг учун Аллоҳ таоло мўминларга бу сўзни ишлатмасликни амр қилди. Аллоҳнинг амр (фармон), наҳйи (тақиқ)ларига қулоқ солинг! Кофирлар учун аламли азоб бор.

Бақара: 153.

Сабр ва намозни маҳкам тутиш ҳақида-
ги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ
اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ (١٥٣)

**153. Эй мўминлар, сабр қилиш ва на-
моз ўқиш билан (Мендан) мадад сўранг-
лар! Албатта, Аллоҳ сабр қилувчилар би-
лан биргадир.**

Бақара: 172.

Ҳалолдан ейиш ва унинг шукрини
қилиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ
وَأَشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ (۱۷۲)

172. Эй мўминлар, сизларга ризқ қилиб берганимиз – покиза нарсалардан енглар ва агар Аллоҳнинг Ўзигагина ибодат қилувчи бўлсангизлар, У Зотга шукр қилингиз!

Бақара: 178.

Қасос, дия ва афв ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي
الْقَتْلِ الْحُرُّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنْثَى
بِالْأُنْثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبَاعُ بِالْمَعْرُوفِ
وَأَدَاءٍ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ
فَمَنِ اعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ (١٧٨)

178. (Эй мўминлар,) сизларга ўлдирилган кишилар учун озод киши муқобилида озод кишидан, қул учун қулдан, аёл киши учун аёлдан қасос олиш фарз қилинди. Энди кимга биродари томонидан бироз афв қилинса (яъни қотилдан қасос олиш ўрнига товон олишга рози бўлинса), у ҳолда яхшилик билан бўйинсуниш ва чиройли суратда товон тўлаш лозимдир.

Бақара: 183; 184.

Рўзанинг фарзлиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ (۱۸۳) أَيَّامًا
مَعْدُودَاتٍ ۚ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ
فَعِدَّةٌ مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ۚ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ
طَعَامُ مَسْكِينٍ ۚ فَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ ۚ وَأَنْ
تَصُومُوا خَيْرٌ لَكُمْ ۖ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۱۸۴)

183. Эй мўминлар, тақволи кишилар бўлишингиз учун сизлардан илгари ўтганларга фарз қилингани каби сизларга ҳам саноқли кунларда рўза тутиш фарз қилинди.

184. Энди сизлардан бирор киши хаста ёки мусофир бўлса, у ҳолда (рўза тутолмаган кунларининг) саноғини бошқа кунларда тутади. (Кексалик ёки заифлиги сабабли) рўза тутишга қийналадиган кишилар бир мискин-бечоранинг бир кунлик таоми миқдорида эваз тўлашлари лозим. Бас, ким ўз ихтиёри билан зиёда яхшилик қилса (лозим бўлганидан ортиқроқ эваз тўласа), ўзига яхши. Агар билсангиз, рўза тутишингиз ўзингиз учун (эваз бериш ёки ҳатто узрли ҳолатда рўза тутмасликка нисбатан) яхшироқдир.

Бақара: 208

Исломга тўлиқ риоя қилиш, шайтонга
эргашмаслик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا
تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ
(۲۰۸)

208. Эй мўминлар, тўла ҳолдаги Ислонмга кнрннгнз! (Яънн, Ислонннг баъзн хукмларнга нтоат қнлнб, баъзларнга нтоат қнлманднган кнмсалардан бўлмннгнз)! Ва шайтонннг нзндан эргашманглар! Шубҳаснз, у снзларннг очнқ душманннгнзднр.

Бақара: 254.

Аллоҳ йўлида инфоқ-эҳсон қилиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ
يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعٌ فِيهِ وَلَا خُلَّةٌ وَلَا شَفَاعَةٌ وَالْكَافِرُونَ
هُمُ الظَّالِمُونَ (۲۵۴)

254. Эй мўминлар, на олди-сотди, на ошна-оғайнигарчилик ва на оқлов бўл-майдиган кун келишидан илгари ҳаёти дунёда сизларга ризқ қилиб берган нарсаларимиздан инфоқ-эхсон қилин-лар! Кофир бўлган кимсаларгина зулм қилгувчилардир.

Бақара: 264.

Садақа савобини бекор қилувчи: миннат,
азият, риё кабилар ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ
وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ
فَأَصَابَهُ وَابِلٌ فَتَرَكَهُ صَلْدًا لَا يَقْدِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّمَّا
كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ (٢٦٤)

264. Эй мўминлар, молини одамларга кўрсатиш учун берадиган, Аллоҳга ва охират кунига ишонмайдиган кимсага ўхшаб, берган садақаларингизни миннат ва озор билан йўққа чиқарманг! Зеро, унинг (риёкорнинг) мисоли худди устини чанг-тупроқ қоплаб олган бир силлиқ тошга ўхшайдики, унга шаррос қуйган ёмғир текканда, қаттиқ-силлиқ тошлигича қолдирган. (Ундай риёкор) мунофиқлар яхши амаллар қилдик деб ҳисоблайдилар, аммо қиёмат кунда топган ва сарфлаган дунёларидан ҳеч нарсага эга бўлмайдилар. Аллоҳ кофирларни ҳидоят қилмайди.

Бақара: 267.

Садақани молнинг яхшисидан чиқариш
ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ
وَمِمَّا أَخْرَجْنَا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ
مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِآخِذِيهِ إِلَّا أَنْ تُغْمِضُوا فِيهِ
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ (٢٦٧)

267. Эй мўминлар, касб қилиб топган нарсаларингизнинг ҳалол-покизаларидан ва Биз сизлар учун ердан чиқарган нарсалардан инфоқ-эҳсон қилингиз! Эҳсон қилиш учун улардан ўзингиз фақат кўз юмиб туриб оладиган – паст-нопокларини танламангиз! Ва билингизки, албатта, Аллоҳ беҳожат ва ҳамду санога лойиқ Зотдир.

Бақара: 278; 279; 280

Тақвога, судхўрликни тарк этишга амр
этиш ҳақидаги дуо.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ
الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ (۲۷۸)
فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَإِن تُبْتِغُوا فَلَكُمْ رُءُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا
تُظْلَمُونَ (۲۷۹)
وَإِن كَانَ دُوْعُسِرَةً فَانظُرْهُ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا
خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (۲۸۰)

278. Эй мўминлар, Аллоҳдан қўрқингиз ва агар чиндан мўмин бўлсангизлар, судхўрлик сарқитларини тарк қилингиз (яъни одамларга берган қарзларингиздан чиқадиган фойдани олмангиз.)

279. Энди агар (фармонимизни) **қилмасангиз, у ҳолда Аллоҳ ва пайғамбари томонидан бўлган урушни билиб қўйинг! Агар тавба қилсангиз, дастмоянгиз ўзингизга – золим ҳам, мазлум ҳам бўлмайсиз.**

280. Агар (қарздор) **ночор бўлса, бойигунча кутинг! Агар билсангизлар** (берган қарзингизни) **садақа қилиб юборишингиз ўзингиз учун яхшироқдир.**

Бақара: 282.

Қарзни ёзиб қўйиш ва гувоҳ қилиш ҳақи-
даги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَى أَجَلٍ
مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُبَ بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا
يَأْبَ كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ
الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسْ مِنْهُ
شَيْئاً فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهاً أَوْ ضَعِيفاً
أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ وَلِيُّهُ بِالْعَدْلِ
وَأَسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رَجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا
رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ
أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكِّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا
يَأْبَ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ
صَغِيراً أَوْ كَبِيراً إِلَى أَجَلِهِ ذَلِكَمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ
وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَى أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً
حَاضِراً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا
تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَ كَاتِبٌ وَلَا
شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَيُعَلِّمُكُمُ اللَّهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ (٢٨٢)

282. Эй мўминлар, бир-бирларингиз билан қарз муомаласини қилсангиз, ёзиб қўйинглар! Ораларингизда бир котиб адолат билан ёзсин! Ҳеч бир котиб Аллоҳ билдирган ёзишдан бош тортмасин, албатта ёзсин! Зиммасида қарзи бўлган киши ёздирсин – Парвардигори бўлмиш Аллоҳдан қўрқсин ва у қарздан бирон нарса камайтириб ёзмасин! Агар зиммасида қарзи бўлган киши ақлсиз ё ожиз (ёш бола ё жуда кекса) бўлса ёки (кар, соқовлиги ё тил билмаслиги сабабли айтиб туриб) ёздиришга қодир бўлмаса, унинг ҳомий вакили адолат билан ёздирсин! Ва сизлар рози бўладиган (адолатли) гувоҳлардан икки эркак кишини, агар икки эркак топилмаса, бир эркак ва икки аёлни — бири унутиб адашса, яна бири унга эслатади — гувоҳ қилинглари! Гувоҳлар (гувоҳлик учун) чақирилганда бош тортмасинлар! Хоҳ катта, хоҳ кичик қарз бўлсин, муддати келгунича ёзиб қўйишдан эринманглари. Мана шу Аллоҳ наздида адолатлироқ, гувоҳлик учун тўғрироқ ва шак-шубҳа қилмасликка яқинроқ бўлган (ҳукмдир). Лекин агар (ўртадаги муомалангиз) ораларингизда юргизиб турган нақд савдо бўлса, уни ёзмасангиз-да, сизлар учун гуноҳ йўқдир. Ва бир-бирингиз билан савдо қилганда гувоҳ келтиринг! Ва на котиб, на гувоҳга зарар етмасин. Агар шундай қилсангиз (яъни улардан биронтасига зарар етказсангиз), бу Аллоҳга итоатсизлигингиздир. Аллоҳдан қўрқингиз! Аллоҳ сизларга (ҳақ-ҳидоят йўлини) билдиради. Аллоҳ ҳамма нарсани билгувчидир.

Оли Имрон: 100; 101.

Аҳли китобларга бўйсунмаслик ҳақида-
ги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ يَرُدُّوكُم بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ (۱۰۰)
وَكَيْفَ تَكْفُرُونَ وَأَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَفِيكُمْ
رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْصِمْ بِاللَّهِ فَقَدْ هُدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ
مُّسْتَقِيمٍ (۱۰۱)

100. Эй мўминлар, агар китоб берилган кимсаларнинг баъзи бир гуруҳларига бўйинсунсангиз, улар сизларни имонга келганингиздан кейин яна кофирликка қайтарадилар.

101. Аллоҳнинг оятлари сизларга тиловат қилинаётган, Унинг пайғамбари орангизда бўлган бир пайтда қандай қилиб диндан қайтасиз?! Ким Аллоҳга боғланса (яъни Унинг динини маҳкам ушласа), бас, муҳаққақки, тўғри йўлга ҳидоят қилинибди.

Оли Имрон: 102.

Аллоҳдан қўрқиш ва дунё ҳаётида рост-
гўй бандалардан бўлишга ундовчи оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ
إِلَّا وَأَنْتُمْ مُسْلِمُونَ (۱۰۲)

**102. Эй мўминлар, Аллоҳдан ҳақ-рост
қўрқиш билан қўрқинглар ва фақат
мусулмон бўлган ҳолларингда дунёдан
ўтинглар!**

Оли Имрон: 118.

Мусулмонлардан бошқани дўст тутмас-
лик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بِطَانَةٍ مِّن دُونِكُمْ لَا
يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِنْ
أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تُخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ بَيَّنَّا لَكُمُ
الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ (١١٨)

118. Эй мўминлар, ўзларингни қўйиб, (у мунофиқларни) сирдош дўст тутманглар! Улар сизларга зарар етказишда кучларини аямайдилар ва ёмон ҳолга тушишингизни орзу қиладилар. Уларнинг сизларни ёмон кўришлари оғизларидан ошкор бўлди. Дилларидаги адоватлари эса янада каттароқдир. Агар ақл юргазсангизлар, сизлар учун оят-аломатларни аниқ-равшан қилиб бердик.

Оли Имрон: 130.

Судхўрликдан қайтариш ва Аллоҳдан
қўрқиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافاً مُضَاعَفَةً
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۱۳۰)

130. Эй мўминлар, (берган қарзларингизни) бир неча баробар қилиб олиш билан судхўрлик қилмангиз! Аллоҳдан қўрқингиз! (Шунда) шояд нажот топгайсиз.

Оли Имрон: 149; 150.

Кофирларга итоат этмаслик ҳақидаги
оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا الَّذِينَ كَفَرُوا يَرُدُّوكُمْ
عَلَىٰ أَعْقَابِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ (۱۴۹)
بَلِ اللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ (۱۵۰)

**149. Эй мўминлар, агар кофирларга
итоат қилсангиз, сизларни ортингизга
(куфрга) қайтарадилар. Бас, зиён кўргув-
чиларга айланиб қоласизлар.**

**150. Йўқ, (улар сизларнинг дўстингиз
эмас, балки) Аллоҳ хожангиздир. Ва У Зот
энг яхши ёрдамчидир.**

Оли Имрон: 156.

Мунофиқларга тақлид қилмаслик ҳақи-
даги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا
لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًى لَوْ كَانُوا
عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً
فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
بَصِيرٌ (١٥٦)

156. Эй мўминлар, куфр йўлини тутган ва бошқа ерларга сафар қилиб ёки ғазотга чиқиб кетган дўстлари ҳақида: «Агар биз билан бирга қолганларида ўлмаган ва ўлдирилмаган бўлар эдилар», дейдиган кимсаларга ўхшамангиз! (Бу гапларини) Аллоҳ уларнинг дилларидаги ҳасрат қилиб қўяди. Ахир тирилтирадиган ҳам, ўлдирадиган ҳам Аллоҳ-ку?! Аллоҳ қилаётган амалларингизни кўргувчидир.

Оли Имрон: 200

Сабрга, мусобарага ва муробатага амр
ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَابِطُوا
وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (۲۰۰)

200. Эй мўминлар, сабр қилингиз ва сабру тоқат қилишда (кофирлардан) устун бўлингиз ҳамда доимо (кураш – жиҳод учун белингиз боғлиқ ҳолда) ҳозир бўлиб турингиз! Ва Аллоҳдан кўрқингиз-ким, (шунда) шояд нажот топгайсизлар!

Нисо: 19.

Аёлни мажбуран мерос қилиб олиш ва зулм билан маҳрни қайтариб олишнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرِثُوا النِّسَاءَ
كَرْهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ
إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ
فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ
اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا (١٩)

19. Эй мўминлар, сизлар учун хотинларни мажбурий ҳолда мерос қилиб олиш дуруст эмасдир.

И з о ҳ. Исломдан олдин бирон аёлнинг эри ўлса, марҳум эгаларидан бири у аёлни мажбурий ҳолда хотин қилиб олиши лозим эди. Ислом бу номақбул одатни ман қилди.

Ва (агар бирга яшаш ниятингиз бўлмаса) **берган маҳрларингизнинг бир қисmini қайтариб олиш учун хотинларингизни** (бошқа эрга тегишдан) **тўсиб туриб олманглар! Магар улар очиқ бузуқлик қилсалар** (у ҳолда берган маҳрингизни қайтариб олишингиз мумкин). **Улар билан тинч-тотув яшанглар. Агар уларни ёмон кўрсангизлар ҳам** (сабр қилиб иноқ ҳолда яшайверинглар). **Зеро, сизлар ёмон кўрган нарсада Аллоҳ кўп яхшиликларни қилиб қўйган бўлиши мумкин.**

И з о ҳ. Исломдан илгари бирон аёлнинг эри ёмон кўриб, кўнгилсиз бўлиб қолса, у аёлга турли тазйиқлар ўтказиб, жонидан тўйғизар, лекин талоғини бермас эди. Қачонки у эридан олган маҳрининг ҳаммасини ёки бир қисmini қайтариб берсагина, талоқ қилар эди. Ислом бу одатга ҳам барҳам берди.

Нисо: 29.

Мўминлар молини ботил йўл билан
ейиш ва бировни ноҳақ ўлдиришнинг ҳа-
ромлиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ
إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا
أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا (٢٩)

**29. Эй мўминлар, молларингизни ўр-
таларингизда ноҳақ (яъни ўғрилиқ, қа-
роқчилик, судхўрлик, порахўрлик, қимор
каби) йўллар билан емангиз! Балки ўза-
ро ризолик билан бўлган савдо-сотик
орқали мол-дунё касб қилингиз. Ҳамда
бир-бирларингизни ўлдирмангиз! Ал-
батта, Аллоҳ сизларга меҳрибон бўлган
Зотдир.**

Нисо: 43.

Мастлик ва жунублик ҳолатида намоз ўқишнинг ҳаромлиги ва узр ҳолатида таяммум ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنْبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِّنْكُم مِّنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا غَفُورًا (٤٣)

43. Эй мўминлар, маст ҳолингизда токи гапираётган гапларингизни биладиган бўлмагунигизча намозга яқин келманглар. Яна жунуб (нопок) ҳолларингизда ҳам, то покланмагунча (намозга яқинлашмангиз). Магар сафарда бўлсангиз (бу мустаснодир). Агар бетоб ё сафарда бўлсангизлар, ёки сизлардан бирон киши ҳожатхонадан чиққан бўлса, ёхуд хотинларингиз билан яқинлашган бўлсангиз ва (мазкур ҳолатларда) сув топа олмасангиз, покиза тупроқ билан таяммум қилиб, юз ва қўлларингизга суртинглар. Албатта, Аллоҳ афв этувчи ва мағфиратли бўлган Зотдир.

Изоҳ. Бу ичкилик хусусида нозил бўлган иккинчи оятдир. Агар биринчи оятда (*Бақара сураси, 219-оят*) ичкиликда фойда ва зарарлар бор, аммо унинг зарари фойдасидан кўпроқ, дейилган бўлса, бу ерда мусулмонлар учун энг улуғ мақом бўлган намоз ўқиш пайтида (*«Намоз мўминнинг меърожидир» – ҳадиси шарифдан*) маст ҳолда бўлмасликка буюриш билан Қуръон унинг ҳаром нарсаси эканлигига ишора қилиб, унга нисбатан мўминларда нафрат уйғотмоқда. Навбатдаги ичкилик тўғрисида келадиган оятда у ҳаром деб эълон қилинади. Шариатнинг барча ҳукмлари сўнгги оятга асосланади.

Жунуб – эркак ва аёлнинг яқинлашуви ёки ҳар қандай суратда эркак ё аёлдан шаҳват суви чиқиши натижасида ўша эркак ё аёл жунуб (нопок) бўлади.

Таяммум – сув топа олмаган ёки топса ҳам, қандайдир сабаб билан уни ишлатишга қодир бўлмаган кишининг пок тупроққа қўл уриб, юз ва қўлларига суртиш билан тоза бўлишидир. Бу амални қилишда таҳорат ёки ғусл (чўмилиш) ҳам ният қилинади. Ҳар иккисини қўшиб ният қилиш ҳам мумкин.

Нисо: 59

Аллоҳга, Унинг Расулига ва мусулмонларнинг ўз раҳбарларига бўйсунिशлари вожиблиги. Ўзаро тортишувда Қуръон ва суннатга мурожаат этиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى
اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا (۵۹)

59.Эй мўминлар, Аллоҳга итоат қилингиз ва пайғамбарга ҳамда ўзларингиздан бўлган (яъни мусулмон) ҳокимларга бўйинсунингиз! Бордию, бирон нарсаси ҳақида талашиб қолсангиз, – агар ҳақиқатан Аллоҳга ва охират кунига ишонсангиз – у нарсани Аллоҳга ва пайғамбарига қайтарингиз! Мана шу яхшироқ ва чиройлироқ ечимдир.

Нисо: 71.

Душманга ҳушёр туриш ва уруш ҳолати-
да ҳикмат билан иш кўриш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْ
انْفِرُوا جَمِيعاً (٧١)

**71. Эй мўминлар, душмандан эҳти-
ёт чораларингизни кўриб, жангда
гуруҳларга бўлиниб ёки ҳаммангиз
тўпланиб чиқинглар.**

Нисо: 94.

Қилинган хато ёмон оқибатларга олиб келадиган нозик ҳолатларни ойдинлаштириб олиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَبَيَّنُوا
وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا
تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ
كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا إِنَّ
اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا (٩٤)

94. Эй мўминлар, қачон Аллоҳ йўлида жиҳод учун сафарга чиқсангиз (душманларингизни) аниқ таниб олинглар ва бу ҳаёти дунёнинг нарсасини истаб сизларга салом берган кишига: «Сен мўмин эмассан!» деманглар! Зеро, Аллоҳнинг ҳузурида беҳисоб ўлжалар бордир.

И з о ҳ . Ривоят қилишларича, бир неча саҳоба кетаётганларида олдиларидан қўй боқиб юрган бир киши чиқиб, уларга салом берибди. Шунда улар ўзларича: «Бу биздан қутулиш учун ўзини мусулмон қилиб кўрсатиб салом беряпти», дейдилар ва ҳалиги одамга ҳужум қилиб ўлдириб, қўйларини ўлжа қилиб Пайғамбар алайҳиссаломнинг олдиларига ҳайдаб келадилар. Шунда ушбу оят нозил бўлади.

Илгари сизлар ҳам шундай эдингиз (яъни кофирлар қўл остида мусулмонлигингизни яшириб юришга мажбур эдингиз). **Энди Аллоҳ сизларни** (Ислом давлатида яшаш неъматини билан) **мамнун қилди. Бас, (душманларингизни) аниқ таниб олинглар. Албатта, Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардор Зотдир.**

Нисо: 135.

Тўғри гувоҳлик бериш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ
شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدَيْنِ
وَالْأَقْرَبِينَ إِن يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ
بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلُوتُوا
أَوْ تُعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا
(۱۳۵)

135. Эй мўминлар, адолат билан тургувчи ҳамда ўзларингнинг ёки ота-она ва қариндош-уруғларнинг зарарига бўлса-да, Аллоҳ учун тўғри гувоҳлик бергувчи бўлинглар! У (яъни гувоҳлик берилувчи) бой бўладими, камбағал бўладими, ҳар иккисига ҳам Аллоҳнинг Ўзи (сизлардан кўра) яқинроқдир. Бас, адолат қилмасдан ҳавойи нафсга эргашиб кетманглар. Агар тилларингни буриб (нотўғри гувоҳлик берсанглар) ёки (гувоҳлик беришдан) бош тортсанглар, албатта, Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардор бўлган Зотдир.

Нисо: 136.

Имонда мустаҳкам туриш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ
الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنزَلَ مِنْ قَبْلُ
وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا (١٣٦)

136. Эй мўминлар, Аллоҳга, унинг пайғамбарига ва шу пайғамбарига нозил қилган Китобига ҳамда илгари нозил бўлган китобларига имонингиз комил бўлсин. Кимки Аллоҳга, фаришталарга, китобларига, пайғамбарларига ва охират кунига ишонмаса, демак, у жуда қаттиқ адашибди.

Моида: 1.

Аҳдга вафо қилиш ва чорва ҳайвонларининг ҳалоллиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُم بَيْمَتُهُ
الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُنْتَلَى عَلَيْكُمْ غَيْرِ مُجَلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ
حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ (۱)

1. Эй мўминлар, ақдларга (ўзаро келишган битимларга) вафо қилингиз! Сизлар учун – эҳромда туриб ов овлашни ҳалол қилиб олмаган ҳолингизда – (қуйидаги оятларда ҳаромлиги) тиловат қилинадиган нарсалардан бошқа чорва ҳайвонлари ҳалол қилинди. Албатта, Аллоҳ Ўзи истагандек ҳукм қилур.

И з о ҳ. Бу оятни шундай тушунмоқ лозим. Мўминлар учун шу суранинг учинчи оятида тиловат қилинадиган ҳаром ўлган ҳайвон, қон, тўнғиз гўшти ва бошқа нарсалардан ташқари, туя, мол, қўй каби чорва ҳайвонларини сўйиб истеъмол этиш ҳалол этилгандир. Лекин ҳаж ибодатини адо қилиш ниятида эҳром боғлаган, яъни махсус либос кийган киши учун ҳар қандай жониворни овлаш ёки сўйиш ҳаромдир.

Моида: 2.

Аллоҳнинг кўрсатмаларига безътибор бўлишнинг ҳаромлиги. Эҳромдан сўнг ов қилишнинг мумкинлиги ва яхши ишларга ўзаро даъват ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحِلُّوا شَعَائِرَ اللَّهِ وَلَا الشَّهْرَ
الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَائِدَ وَلَا آمِينَ الْبَيْتِ
الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِّن رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ
فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ أَن صَدُّوكُمْ
عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَن تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ
وَالتَّقْوَىٰ وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢)

2. Эй мўминлар, Аллоҳ буюрган удумларни бузишни, уруш ҳаром қилинган ойда жанг қилишни, Аллоҳ йўлида ҳадя этилган ҳайвонларни ўлдиришни ва уларга осиб қўйилган ҳадялик белгиларини узиб ташлашни ҳамда Парвардигорларидан фазлу марҳамат ва ризолик тилаб Байтул ҳаромни (Каъбани) мақсад қилиб кетаётган кишиларга қарши (жанг қилишни) ҳалол қилиб олмангиз! (Эҳромдан чиқиб) ҳалол бўлгач, ов қилаверингиз. (Сизларни Каъбадан тўсганлари сабабли) бирон қавмни ёмон кўришингиз ҳаддингиздан ошишингизга тортмасин! Яхшилик ва тақво йўлида ҳамкорлик қилингиз, гуноҳ ва ҳаддан ошиш йўлида ҳамкорлик қилмангиз! Аллоҳдан қўрқингиз! Шубҳасиз, Аллоҳнинг азоби қаттиқдир.

Моида: 6.

Таҳоратнинг фарзлиги. Ғул. Таҳоратни бузувчи нарсалар ва таяммум қилиш тартиби ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ
فَامْتَحِنُوهُنَّ ۚ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا
هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا
بِعَصَمِ الْكَوَافِرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ أَلْوَا مَا
أَنْفَقُوا ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ (٦)

6. Эй мўминлар, намозга турганингиз-да юзларингизни ҳамда қўлларингизни чиғаноқларигача ювингиз, бошларингизга масҳ тортингиз (яъни нам қўлларингиз билан силангиз) ва оёқларингизни ошиқларигача ювингиз! Агар жунуб бўлсаларингиз, чўмилингиз! Агар бемор ё мусофир бўлсангиз ёки сизлардан биров ҳожатхонадан чиққан бўлса ёхуд хотинларингизга қўшилган бўлсаларингиз ва (мазкур ҳолатларда) сув топа олмасангиз, покиза тупроқ билан таяммум қилингиз (яъни юзингиз ва қўлларингизни покиза тупроқ билан силангиз). Аллоҳ сизларга машаққат қилмоқни истамайди, балки сизларни поклашни ва шукр қилишларингиз учун сизларга Ўз неъматини комил қилиб беришни истайди.

Моида: 8.

Хукмда ва гувоҳликда адолатли бўлиш.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ
بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نُ قَوْمٍ عَلَى أَلَّا تَعْدِلُوا
اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ
بِمَا تَعْمَلُونَ (۸)

8. Эй мўминлар, Аллоҳнинг Ўзи учун ҳақ йўлни тутгувчи, адолат билан шаҳодат гувоҳлик бергувчи бўлингиз! Бирон қавмни ёмон кўришингиз сизларни адолат қилмасликка тортмасин! Адолат қилингиз! Шу тақвога яқинроқдир. Аллоҳдан қўрқингиз! Албатта, Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир.

Моида: 11.

Неъматларни эслаш, Аллоҳдан қўрқиш
ва Унгагина таваккал қилиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ
قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ
وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (۱۱)

11. Эй мўминлар, Аллоҳнинг сизларга берган неъматини – бир қавм сизларга қўл кўтаришни (яъни ҳалок қилишни) қасд қилганида уларнинг қўлларини сизлардан қайтарганини эслангиз! Аллоҳдан қўрқингиз! Имонли кишилар ёлғиз Аллоҳгагина суянсинлар!

И з о ҳ . Ушбу оят нозил бўлишининг сабаби хусусида бир неча ривоятлар бор. Шулардан бири «Саҳиҳул Бухорий»да келтирилган ҳадисдир: Пайғамбар алайҳиссалом саҳобалар билан кетаётиб, бир дарахтзорга тўхтадилар. Дам олиш учун ҳар ким ҳар та рафга тарқалиб кетди. Расулуллоҳ ёлғиз ўзлари бир дарахт соясида ёнбошлаб, кўзлари илинганда бир шарпадан уйғониб кетдилар. Қарасалар, тепаларида бир аъробий (тоғлик динсиз араблардан) ўзларининг қиличларини яланғочлаб чопмоқчи бўлиб турибди.

Расулуллоҳ уйғониб кетганларини кўргач, у: «Энди сени мендан ким қутқара олади?!» – деди. Пайғамбар алайҳиссалом эса хотиржамлик билан: «Аллоҳ», – деб жавоб қилдилар.

Шунда аъробий бирдан бўшашди ва қиличини ташлаб, Пайғамбар алайҳиссалом ёнларига ўтирди. Шовқинни эшитиб етиб келган айрим саҳобалар бу ҳолдан лолу ҳайрон бўлдилар. Мазкур оятда Аллоҳга суянган кишиларни Аллоҳ сақлаши баён этилган.

Моида 57; 58.

Аллоҳнинг динини қулги қилганлар билан дўстлашмаслиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ
هُزُوءًا وَلَعِبًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ
وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِن كُنْتُمْ مُّؤْمِنِينَ (۵۷)
وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوءًا وَلَعِبًا ذَلِكَ
بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ (۵۸)

57. Эй мўминлар, сизлардан илгари китоб берилганлар ичидан динингизни ҳазил-масхара қилиб олган кимсаларни ва кофирларни дўст қилиб олмангиз! Агар мўмин бўлсангизлар, Аллоҳдан қўрқингиз!

58. Сизлар қачон намозга чақирсангиз (азон айтсангиз), улар ўша (намозни) масхара ўйин қилиб оладилар. Бунга сабаб уларнинг ақлсиз, жоҳил қавм эканликларидир.

Моида: 87; 88.

Аллоҳ ҳалол қилган нарсаларни ҳаром санамаслик ва динда ҳаддан ошмаслик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ
لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ (۸۷)
وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي
أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ (۸۸)

87. Эй мўминлар, Аллоҳ сизлар учун ҳалол қилиб қўйган покиза нарсаларни ҳаром деманглар ва (Аллоҳ белгилаган чегарадан) тажовуз қилманглар! Албатта, Аллоҳ тажовузкор кимсаларни севмас.

88. Аллоҳ сизларга ризқ қилиб берган ҳалол, пок нарсалардан енглар ва ўзларингиз имон келтирган Аллоҳдан қўрқинглар!

Моида: 90; 91.

Ароқ, қимор ва шу кабиларнинг ҳаром-
лиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ
وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِّنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ (٩٠)

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ
وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ
وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ (٩١)

90. Эй мўминлар, ароқ (маст қиладиган ичкилик ичиш), **қимор** (ўйнаш), **бутлар** (яъни уларга сиғиниш) **ва чўплар** (яъни чўплар билан фолбинлик қилиш) **шайтон амалидан бўлган ҳаром ишдир. Бас, нажот топишингиз учун уларнинг ҳар биридан узоқ бўлингиз!**

91. Ичкилик, қимор сабабли шайтон ўрталарингизга буғзу адоват солишни ҳамда сизларни Аллоҳни зикр қилишдан ва намоз ўқишдан тўсишни истайди, холос! Энди тўхтарсизлар!

Изоҳ. Бу ҳукм Қуръондаги ароқ, қимор... ҳақидаги охирги ҳукмдир. Мусулмонлар мана шу ҳукмга амал қилишлари фарздир. Қуръон одатдагидек бу нарсаларни куруқдан-куруқ ҳаром дейиш билан кифояланмай, нима сабабдан ҳаром қилинганини ҳам баён қилади.

Моида: 94.

Аллоҳнинг эҳромдаги мусулмонларни
ов билан синаши ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَبْلُوَنَّكُمُ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِّنَ الصَّيِّدِ
تَنَالُهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَخَافُهُ
بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ (٩٤)

**94. Эй мўминлар, албатта Аллоҳ ғо-
йибда (кўрмай) туриб ўзидан кўрқади-
ган кишиларни билиш учун сизларни
(ҳаж сафарида бўлган чоғингизда) қўл
ва найзаларингиз етгудек овлар билан
имтиҳон қилур. Мана шу (огоҳлантириш-
дан) кейин ким ҳаддидан ошса (эҳромда
бўлган ҳолда ов овласа), унинг учун алам-
ли азоб бордир.**

Моида: 95.

Эҳромдаги одамнинг ов қилмаслиги ва
овнинг жазоси ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ
قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ
يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةٌ
طَعَامُ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكِ صِيَامًا لِّيَذُوقَ وَبَالَ
أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمِ اللَّهُ مِنْهُ
وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ (٩٥)

95. Эй мўминлар, эҳромда бўлган чоғингизда бирон овни ўлдирманг! Сизларнинг орангиздан ким қасддан бирон овни ўлдирса, (унинг зиммасида) чорва молларидан ўлдирган ови баробарида жазо бордирки, у Каъбага етиб боргувчи ҳадя бўлиб, унга ўзларингдан икки адолат эгаси ҳакамлик қилур. Ёки (унинг зиммасида) каффорат — (ўша овнинг қиймати баробарида) мискинларга таом бериш ё ўз ишининг зиёнини тотиб кўриши учун, шунинг (яъни ўша қийматнинг) баробарида рўза тутиш бордир. Илгари ўтган овларни Аллоҳ афв этди. Ким яна қайтиб (ов) қилса, ундан Аллоҳ интиқом олур. Аллоҳ қудрат ва интиқом соҳибидир.

Моида: 101; 102.

Бефойда савол бермаслик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ
إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا
أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا (١٠١)
قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا
كَافِرِينَ (١٠٢)

101. Эй мўминлар (Аллоҳ сизлардан кечиб юборган), **очилганда сизларни хафа қиладиган нарсалар ҳақида сўраманглар! Қуръон нозил бўлаётганда у нарсалар ҳақида сўрасангиз, сизларга очиб берилади** (яъни зиммангизга юкланади).

Ҳолбуки, Аллоҳ у нарсаларни кечиб юборган эди. Аллоҳ мағфиратли, ҳалимдир.

102. У нарсалар ҳақида сизлардан олдинги қавм сўраган эди. Сўнгра эса у нарсаларни инкор қилувчиларга айландилар.

Изоҳ. Бани Исроил қавми ўз пайғамбарларидан Аллоҳ уларга буюрмаган нарсаларни сўрар эдилар. Кейин пайғамбар уларга ўша нарсаларни қилишга амр этганида эса бош тортдилар. Шунинг учун Қуръон мусулмонларга Аллоҳ буюрмаган ишларни сўраб-суриштиравермай, ўзларига буюрилган ибодатларни сидқидилдан адо этаверишни уқтиради.

Моида: 105.

Мўмин ўзини тўғрилаши ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَن
ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعاً فَيُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ (۱۰۵)

105. Эй мўминлар, ўзингизни билингиз! (Яъни гуноҳлардан сақланингиз!) **Модомики, ҳақ йўлни тутган экансиз, адашган кимсалар сизларга зарар етказ олмас. Барчангиз ҳам Аллоҳга қайтишингиз бордир. Ана ўшанда Аллоҳ сизларга қилиб ўтган амалларингизнинг хабарини берур.**

И з о ҳ . Бу оятни Пайғамбар алайҳиссалом бундай шарҳлаган эканлар: «Яхшилик қилингиз, ёмонликдан қайтингиз. Одамларнинг бахилликка, нафсу ҳавога ва молу дунёга берилиб кетганларини кўрсангиз, бу иллатлардан тийилингиз. Шунда улар қилган ишларнинг сизга зарари бўлмайди».

Моида 106; 107; 108.

Васиятга бирор кишини гувоҳ қилиш, за-
рурат вақтида гувоҳнинг мусулмон бўлиши
шарт қилинмаслиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدُكُمْ
الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِّنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ
مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ
مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ
بِاللَّهِ إِنْ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ
وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَّمِنَ الْآثِمِينَ (١٠٦)
فَإِنْ عَثَرَ عَلَىٰ أَثْمَهِمَا اسْتَحَقَّا إِثْمًا فَآخَرَانِ يَقُومَانِ
مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوَّلَانِ فَيُقْسِمَانِ
بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَا إِنَّا إِذًا
لَّمِنَ الظَّالِمِينَ (١٠٧)
ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَىٰ وَجْهِهَا أَوْ يَخَافُوا
أَنْ تَرُدَّ أَيْمَانُ بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ
لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ (١٠٨)

106. Эй мўминлар, бировингизга ўлим
келганда – васият қилар вақтида ўзин-
гиздан (яъни мусулмонлардан) бўлган
икки адолат эгаси ёки агар бирор ерга
сафар қилиб, ўша ерда сизга ўлим етган
бўлса, ўзгалардан бўлган икки киши ўр-
таларингизда гувоҳ бўлсин! У гувоҳларни

намоз ўқиб чиққанларидан кейин тутасизлар. Агар (уларнинг адолат қилишига) шубҳа қилсангиз, улар Аллоҳ номига бундай қасам ичадилар: «Гарчи гувоҳлик бериш учун, яъни меросхўр қариндошимиз бўлса-да, бу қасамимизни озгина қийматга алмаштирмаймиз ва Аллоҳ учун берган гувоҳлигимизни яширмаймиз. Зотан, у ҳолда, биз ҳеч шак-шубҳасиз гуноҳкорлардан бўлиб қоламиз».

107. Агар уларнинг гуноҳкор бўлганлари (яъни ёлғон гувоҳлик берганлари) маълум бўлиб қолса, у ҳолда уларнинг ўринларига турадиган, меросга ҳақдор кишилардан бўлган бошқа икки киши (гувоҳлик бериш учун) энг лойиқ кишилардир. Бас, бу иккови ҳам: «Бизнинг берган гувоҳлигимиз уларнинг гувоҳлигидан тўғрироқ, биз (бу гувоҳлик беришда) ҳақдан тажовуз қилганимиз йўқ. Чунки у ҳолда биз ҳеч шак-шубҳасиз зolimлардан бўлиб қолурмиз», деб Аллоҳ номига қасам ичадилар.

108. Мана шу рост гувоҳлик беришларига ёки қасамларидан кейин яна қайта қасамлар ичилишидан (яъни шарманда бўлишларидан) қўрқишларига яқинроқ ҳукмдир. (Эй мўминлар,) Аллоҳдан қўрқингиз ва Унга қулоқ тутингиз! Зотан, Аллоҳ итоатсиз қавмни ҳақ йўлга ҳидоят қилмас.

Анфол: 20; 23.

Аллоҳ ва Расулига итоат вожиблиги.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا
عَنْهُ وَأَنْتُمْ تَسْمَعُونَ (٢٠)
وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ
لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ (٢٣)

20. Эй мўминлар, Аллоҳга ва Унинг пайғамбарига итоат қилингиз ва (Қуръонни) эшитиб туриб, ундан юз ўгириб кетмангиз!

23. Агар Аллоҳ уларда бирон яхшиликни билганида эди, албатта, уларнинг қулоқларини очиб қўйган бўлур эди ва агар (Аллоҳ уларнинг) қулоқларини очиб қўйганида ҳам улар юз ўгирган ҳолларида кетган бўлур эдилар.

Анфол: 24; 25.

Аллоҳ ва Расули даъватига жавоб бериш.
Фитнадан эҳтиёт бўлиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا
دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ
وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٢٤)
وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ (٢٥)

24. Эй мўминлар, Аллоҳ ва Унинг пайғамбари сизларни абадий ҳаёт берадиган нарсага (яъни, динга) даъват қилар экан, уни қабул қилинглار ва билингларки, шубҳасиз, Аллоҳ ҳар бир киши билан унинг қалби ўртасини эгаллаб турур ва шубҳасиз, Унинг ҳузурига тўпланурсизлар.

25. Ҳамда сизлардан фақат золим кимсаларнинг ўзигагина етмай (балки барчага етадиган) балодан сақланингиз! Ва билингизки, албатта, Аллоҳнинг азоби қаттиқдир.

Анфол: 27; 28.

Хиёнат. Мол ва фарзанд фитнаси ҳақида-
ги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ
وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٢٧)
وَاعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ
عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ (٢٨)

27. Эй мўминлар, Аллоҳ ва Унинг пайғамбарига хиёнат қилмангиз ва билган ҳолингизда сизларга ишониб берилган нарсаларга (яъни, динга ва бошқа ҳар қандай омонатларга) хиёнат қилмангиз!

28. Билингизки, албатта, мол-дунёларингиз ва бола-чақангиз фақат бир фитна-алдовдир, холос. Ёлғиз Аллоҳнинг ҳузуридагина (яъни унинг амру фармониغا итоат этишдагина) улуғ ажр-савоб бордир.

Анфол: 29.

Тақво ва унинг самараси ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَلْ لَكُمْ فُرْقَانًا
وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ
الْعَظِيمِ (٢٩)

29. Эй мўминлар, агар Аллоҳдан қўрқсангизлар, сизлар учун ҳақ билан ноҳақни ажратадиган ҳидоят ато қилур ва ёмонлик-гуноҳларингизни ўчириб, сизларни мағфират қилур. Аллоҳ улўф фазлу марҳамат соҳибидир.

Анфол: 45; 47.

Ғалаба омиллари ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا
اللَّهَ كَثِيرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (٤٥)
وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ
النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ
مُحِيطٌ (٤٧)

45. Эй мўминлар, (кофир) жамоатга рўбарў бўлганингизда, саботли бўлингиз ва доимо Аллоҳни ёд этингиз, шояд нажот топурсизлар.

47. Ўз диёрларидан (яъни, Маккадан) кибру ҳаво билан ўзларини одамларга кўз-кўзлаб чиққан ва Аллоҳнинг йўлидан тўсадиган кимсалар каби бўлмангизлар! Аллоҳ уларнинг қилаётган ишларини ихота қилгувчидир (ўраб олгувчидир).

И з о ҳ . Мушриклар Маккадан дабдабаю асъаса билан: «Бадрда ғалаба базми ва шаробхўрлик қилмагунимизча қайтмаймиз» деб қасам ичиб чиққан эдилар.

Тавба: 23.

Куфрни афзал билган қариндошларни
дўст тутмаслик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ
أَوْلِيَاءَ إِنِ اسْتَحَبُّوا الْكُفْرَ عَلَى الْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
مِّنْكُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (٢٣)

23. Эй мўминлар, агар имондан куфр-ни афзал билсалар, ота-оналарингиз ва ака-укаларингизни (ҳам) дўст тутмангиз! Сизларнинг ичингизда кимда-ким уларни дўст тутса (яъни, уларни деб имондан куфрга қайтса), бас, улар золимлардир.

Тавба: 28.

Мушрикларнинг масжидларга кириши
тақиқлангани ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا
الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً
فَسَوْفَ يُغْنِيَكُمْ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ
عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٢٨)

28. Эй мўминлар, ҳеч шак-шубҳасиз, мушриклар нопок кимсалардир, бас, (улар) бу йилдан сўнг Масжидул Ҳаромга яқин келмасинлар! Агар сизлар (мушриклар ҳаж мавсумида Маккага келтирадиган озиқ-овқатлар ва бошқа нарсалар тўхтаб қолиши сабабли) камбағалликдан қўрқсангизлар, (билингки,) яқинда (Аллоҳ) хоҳласа, Ўз фазлу карами билан сизларни бой-бадавлат қилажак. Албатта, Аллоҳ билим ва ҳикмат соҳибидир.

Тавба: 34; 35.

Одамларнинг молини ноҳақ ейиш, тилла
ва кумуш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ
لِيَأْكُلُوا أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن
سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا
يُنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ (٣٤)
يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ
وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كَنْزْتُمْ لِأَنفُسِكُمْ فَذُوقُوا
مَا كُنْتُمْ تَكْنِزُونَ (٣٥)

34. Эй мўминлар, ўша донишмандлар, роҳиблардан кўпчилиги одамларнинг молларини ноҳақ (йўл) билан ейдилар ва Аллоҳнинг йўлидан тўсадилар. Олтин-кумушни босиб, уни Аллоҳ йўлида инфоқ-эхсон қилмайдиган кимсаларга аламли азоб “хушхабарини” етказинг!

Изоҳ. Бу оятларда одамларнинг пул-молларини талон-торож қиладиган яҳудий донишмандлари ва насроний роҳиблари билан биргаликда мусулмонларнинг орасидаги айрим бойликка муккасидан кетган ва тўплаган мол-дунёларининг закотини бермайдиган кимсалар ҳам ашаддий азобга дучор бўлишлари баён қилинган.

35. У кунда (қиёматда) ўша (олтин-кумуш) жаҳаннам ўтида қизитилиб, ўша билан уларнинг пешоналари, ёнлари ва кетларига тамға босилиб: «Мана бу ўзларингиз учун тўплаган нарсаларингиздир. Энди тўплаб-босган нарсаларингизнинг мазасини тотиб кўринглар» (дейилур).

Тавба: 119.

Тақво ва амалдаги содиқлик ҳақидаги
оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا
مَعَ الصَّادِقِينَ (۱۱۹)

**119. Эй мўминлар, Аллоҳдан қўрқин-
гиз ва имонларида ростгўй бўлган зот-
лар билан бирга бўлингиз!**

Нур: 21.

Шайтонга эргашишдан қайтариш ҳақи-
даги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ
وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ
وَالْمُنْكَرِ وَلَوْ لَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا
مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ
سَمِيعٌ عَلِيمٌ (٢١)

21. Эй мўминлар, шайтоннинг изидан эргашманглар! Ким шайтоннинг изидан эргашса, бас, албатта (шайтон) бузуқлик ва ёмонликка буюрур. Агар сизларга Аллоҳнинг фазлу марҳамати бўлмаса эди, сизлардан бирон киши (бирон гуноҳдан) пок бўлмас эди. Лекин Аллоҳ (фазлу марҳамати билан) Ўзи хоҳлаган кишини поклар. Аллоҳ эшитгувчи, билгувчидир.

Нур: 27; 28; 29.

Уйга кириш учун изн сўраш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ
حَتَّى تَسْتَأْنِسُوا وَتُسَلِّمُوا عَلَى أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ
لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ (۲۷)

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ
لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ
وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ (۲۸)

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ
مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ
وَمَا تَكْتُمُونَ (۲۹)

27. Эй мўминлар, ўз уйлaringиздан бошқа уйларга то изн сўрамагунингизча ва эгаларига салом бермагунингизгача кирмангиз. Мана шу сизлар учун яхшироқдир. Шояд эслатма-ибрат олсангизлар.

28. Энди агар у (уйларда) ҳеч кимни топмасангизлар, у ҳолда то сизларга изн берилмагунча, уларга кирмангиз! Агар сизларга “қайтинглар”, дейилса (яъни киришга изн берилмаса), қайтиб кетинглар! Шу сизлар учун энг тоза (йўлдир). Аллоҳ қилаётган амалларингизни билгувчидир.

29. (Биров учун) маскан бўлмаган (меҳмонхона, карвонсарой каби) сизлар фойдаланадиган уйларга (изн сўрамасдан) киришларингизда сизларга гуноҳ йўқдир. Аллоҳ ошкор қилаётган нарсангизни ҳам, яшираётган нарсангизни ҳам билур.

Нур: 58; 59.

Ота-она олдига кириш учун изн сўраш
ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَتْ أَدْنَىٰكُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ
أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ
مِّن قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِّنَ
الظَّهِيرَةِ وَمِن بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَّكُمْ
لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ
عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٥٨)
وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا
اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ
آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٥٩)

58. Эй мўминлар, қўл остингиздаги (қул ва чўриларингиз) ҳамда ўзларингизнинг балоғатга етмаган (болаларингиз) уч вақтда (хузурингизга кириш учун) сизлардан изн сўрасинлар – бомдод намозидан илгари, пешин вақтида (иссиқдан) кийимларингизни ташлаган пайтингизда ва хуфтон намозидан кейин. (Бу уч вақт) сизларнинг авратларингиз (очиқ бўлиши мумкин бўлган вақтлардир). Улар ўша (вақтлардан) сўнг (изн сўрамай киришларида) сизларга ҳам, уларга ҳам гуноҳ йўқдир. (Чунки) улар сизларга, бирингиз бирингизга келиб-кедиб тургувчидир-сизлар. Аллоҳ оятларни сизларга мана шундай баён қилур. Аллоҳ билим ва ҳикмат соҳибидир.

59. Қачон гўдакларингиз балоғатга етсалар, бас, улар ҳам худди улардан илгари (балоғатга етганлар) каби изн сўрасинлар! Аллоҳ Ўз оятларини сизларга мана шундай баён қилур. Аллоҳ билим ва ҳикмат соҳибидир.

Аҳзоб: 9; 11.

Неъматларни эслаш ва шукр қилиш
ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ
جَاءَكُمْ جُنُودٌ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَّمْ تَرَوْهَا
وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا (٩)
هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زِلْزَالًا شَدِيدًا (١١)

9. Эй мўминлар, сизларга (қарши турли фирқалардан иборат) қўшинлар келган пайтида Биз уларнинг устига шамол ва сизлар кўрмаган қўшинларни (яъни фаришталарни) юборганимизни – Аллоҳнинг сизларга берган неъматини эсланглар! Аллоҳ қилаётган амалларингизни кўриб тургувчи Зотдир.

11. Ана ўша жойда мўминлар (яна бир бор) имтиҳон қилиндилар ва (бу даҳшатдан) қаттиқ ларзага тушдилар.

Аҳзоб: 41; 44.

Аллоҳни доим эслаш, бунинг савоби
ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا
تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا
(٤١) تَحِيَّتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ سَلَامٌ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا
كَرِيمًا (٤٤)

41. Эй мўминлар, Аллоҳни кўп зикр қилинглар.

44. (Мўминлар Аллоҳга) рўбарў бўлаган кунда уларга (Аллоҳ томонидан йўлланадиган) салом тинчлик-омонлик тилаш бўлур. (Аллоҳ) улар учун улуғ мукофот (яъни жаннат) тайёрлаб қўйгандир.

Аҳзоб: 49.

Идда ва маҳр ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ
طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ
مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَعَهُنَّ وَسَرَاحُهُنَّ سَرَاحاً
جَمِلاً (٤٩)

49. Эй мўминлар, қачон сизлар мўминаларни никоҳларингизга олсангизлар-у, сўнгра уларга қўл теккизишдан (яқинлашишдан) илгари уларни талоқ қилсангизлар, у ҳолда сизлар учун уларнинг зиммасида санайдиган идда бўлмас.

Бас, сизлар уларни (озми-кўпми ҳадя билан) баҳраманд қилиб, чиройли кузатиш билан кузатинглар!

И з о ҳ. Маълумки, Ислом шариатида кўра, эр-хотин ажрашганида хотин бошқа турмуш қуриш ҳуқуқига фақат уч ҳайз муддатида идда сақлаганидан кейингина эга бўлар эди. Энди агар эр-хотин қовушмасдан туриб ажраладиган бўлсалар, у ҳолда хотиннинг идда сақлашига ҳожат йўқ. Чунки идда хотин кишининг ҳомиладор бўлган ёки бўлмаганини аниқлаш учун сақланар эди. Яна бундай ҳолатда эр хотиннинг ҳақ маҳрини тўлаши лозим эмас, балки ўзи кўнглидан чиқариб ўша хотинга бирор совға бериши кифоя экан.

Аҳзоб: 53.

Расулulloҳга ҳурмат ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا
أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَى طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرٍ إِنَّمَا هُوَ
إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا
مُسْتَأْنَسِينَ لِحَدِيثٍ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ
فَيَسْتَحْيِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْتَحْيِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا
سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ
ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا
رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تَنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ
ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا (٥٣)

53. Эй мўминлар, Пайғамбарнинг уй-ларига, фақат сизларни бирон таомга чақирилсагина кириңглар. (Ўшанда ҳам) унинг пишишига кўз тутиб тургувчи бўлманглар, балки чақирилган пайтингизда кириб, таомлангач, тарқалиңглар ва бирон гапга берилган ҳолингизда (у ерда қолиб кетманглар)! Чунки бу (ишларингиз) Пайғамбарга озор берур, у эса сизлардан (яъни сизларни чиқариб юборишдан) тортинар. Аллоҳ ҳақни (айтишдан) тортинамас. Қачон сизлар (Пайғамбар аёлларидан бирон нарса сўрасангизлар) парда ортида туриб сўранглар! Мана шу сизларнинг дилларингизни ҳам, уларнинг дилларини ҳам тоза тутгувчиروқдир. Сизлар учун Аллоҳнинг пайғамбарига озор бериш ва унинг ортидан аёлларига уйланишингиз ҳеч қачон дуруст эмас. Чунки бу (ишларингиз) Аллоҳ наздида улуғ (гуноҳ) бўлган ишдир.

Аҳзоб: 56.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва сал-
ламга салавот айтиш ҳақидаги оят.

إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ
آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا (۵۶)

**56. Албатта, Аллоҳ ҳам, Унинг фа-
ришталари ҳам Пайғамбарга дуою сала-
вот айтурлар. Эй мўминлар, сизлар ҳам у
зотга салавот ва саломлар айтинглар!**

Аҳзоб: 69

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва сал-
ламга азият бериш ҳаромлиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَى
فَبَرَّاهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا (٦٩)

69. Эй мўминлар, сизлар (ўз пайғамбарларингиз Муҳаммадга нисбатан Бани Исроил қавмидан бўлган) **озор берган кимсалар каби бўлмангизлар! Бас, Аллоҳ** (Мусони) **улар айтган айблардан поклади. У Аллоҳ наздида обрўли киши эди.** (Шунингдек, Муҳаммад ҳам Аллоҳ наздида обрўли кишидир).

Аҳзоб: 70; 71.

Аллоҳдан қўрқиш ва тўғри сўзнинг во-
жиблиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ
وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيداً (۷۰)
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ
اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيماً (۷۱)

70. Эй мўминлар, Аллоҳдан қўрқинглар, тўғри сўзни сўзланглар!

71. (Шунда Аллоҳ) ишларингизни ўнглаб ва гуноҳларингизни мағфират қилур. Ким Аллоҳга ва Унинг пайғамбарига итоат этса, бас, у улуг бахтга эришибди.

Муҳаммад: 7; 9.

Аллоҳнинг мўминларга ёрдами ҳақида-
ги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ (۷)
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنْزِلَ اللَّهُ فَاحْبَطُوا أَعْمَالَهُمْ (۹)

7. Эй мўминлар, агар сизлар Аллоҳга ёрдам берсангизлар (яъни Унинг йўлида жиҳод қилсангизлар), У Зот ҳам сизларга ёрдам берур ва жанг майдонида қадамларингизни собит-барқарор қилур.

9. Бунга сабаб, уларнинг Аллоҳ нозил қилган нарсаларни (яъни, Қуръон ва ундаги ҳукмларни) ёмон кўрганларидир. Бас, (Аллоҳ) уларнинг амалларини беҳуда кетказди.

Муҳаммад: 33; 34.

Аллоҳ ва Расулига итоат. Амалларнинг
ҳабата бўлиши ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ
وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ (۳۳)
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا
وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ (۳۴)

33. Эй мўминлар, Аллоҳга итоат этингиз ва Пайғамбарга итоат этингиз! Ва (куфр ё мунофиқлик йўлига кириш билан қилган) амалларингизни ботил-бефойда қилиб қўйманглар!

34. Албатта, кофир бўлган ва (ўзгаларни ҳам) Аллоҳ йўлидан тўсган, сўнгра кофир ҳолларида ўлган кимсаларни Аллоҳ ҳаргиз мағфират қилмас!

Хужурот: 1.

Қуръон ва суннатдан олдин фикр бил-
дирмаслик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيِ اللَّهِ وَرَسُولِهِ
وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ (١)

1. Эй мўминлар, сизлар Аллоҳ ва Унинг пайғамбари олдида (яъни иккисининг изнисиз бирон сўз ёки ишга) қадам босманглар! Ва Аллоҳдан қўрқинглар! Албатта, Аллоҳ эшитгувчи, билгувчидир.

Хужурот: 2; 3.

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва сал-
ламга ҳурмат ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ
النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ
أَنْ تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَشْعُرُونَ (٢)
إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَئِكَ
الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ لِيَتَّقُوا لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرٌ
عَظِيمٌ (٣)

2. Эй мўминлар, (токи қилган яхши) амалларингиз ўзларингиз сезмаган ҳолларингизда беҳуда-бефойда бўлиб қолмаслиги учун сизлар (Пайғамбар билан сўзлашган пайтларингизда) овозларингизни Пайғамбарнинг овозидан юқори кўтарманглар ва унга бир-бирларингизга очиқ (дағал сўз) қилгандек очиқ-дағал сўз қилманглар!

3. Албатта, Аллоҳнинг пайғамбари ҳузурида овозларини паст қилган зотлар – ана ўшалар Аллоҳ дилларини тақво учун имтиҳон қилган (яъни тақво имтиҳонидан ўтган) зотлардир. Улар учун мағфират ва улуғ ажр-мукофот бордир.

Хужурот: 6; 8.

Бирор ишни аниқ билиб қилиш ва саҳобалар фазли ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا
أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْحَبُوا عَلَى مَا
فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ (٦)
فَضْلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ (٨)

6. Эй мўминлар, агар сизларга бир фосиқ кимса бирон хабар келтирса, сизлар (ҳақиқий аҳволни) билмаган ҳолингизда, бирон қавмга мусибат етказиб қўйиб, қилган ишларингизга афсус-надомат чекиб қолмасликларингиз учун (у фосиқ кимса олиб келган хабарни) аниқлаб-текшириб кўринглар!

8. (Бу) Аллоҳ томонидан бўлган фазлу марҳамат ва неъматдир. Аллоҳ билим ва ҳикмат соҳибидир.

Ҳужурот: 11.

Мўминларни масхара қилиш ва лақаб қўйишнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرُ قَوْمٌ مِّن قَوْمٍ عَسَىٰ أَن
يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِّن نِّسَاءٍ عَسَىٰ أَن يَكُنَّ
خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِالْأَلْقَابِ
بِئْسَ الْإِسْمُ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ (١١)

11. Эй мўминлар, (сизлардан бўлган) бир қавм (бошқа) бир (мўмин) қавмдан масхара қилиб кулмасин, эҳтимолки, (ўша масхара қилинган қавм) улардан яхшироқ бўлсалар. Яна (сизлардан бўлган) аёллар ҳам (бошқа мўмина) аёлларга (масхара қилиб кулмасинлар) эҳтимолки, (ўша масхара қилинган аёллар) улардан яхшироқ бўлсалар. Ўзларингизни (яъни, бир-бирларингизни) мазах қилманглар ва бир-бирларингизга лақаблар қўйиб олманглар! Имондан кейин фосиқлик билан номланиш (яъни мўмин кишининг юқорида ман қилинган фосиқона ишлар билан ном чиқариши) нақадар ёмондир. Ким тавба қилмаса, ана ўшалар золим кимсаларнинг ўзидирлар.

Ҳужурот: 12.

Гумон, жосуслик, ғийбатнинг ҳаромлиги
ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ
بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَّعْضُكُم
بَعْضًا أَيْحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا
فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ (١٢)

12. Эй мўминлар, кўп гумон(лар)дан четланинглар! Чунки айрим гумон(лар) гуноҳдир! (Ўзгаларнинг айблари ортидан) жосуслик қилиб юрманглар ва айримларингиз айримларни ғийбат қилмасин! Сизлардан бирон киши ўзининг ўлган биродарининг гўштини ейишни яхши кўрурми?! Ана, ёмон кўрдингизми?! (Бас, гуноҳи бундан-да ортиқ бўлган ғийбатни ҳам ёмон кўрингиз!) Аллоҳдан кўрқингиз! Албатта, Аллоҳ тавбаларни қабул қилгувчи, меҳрибондир.

Ҳадид: 28.

Тақво ва Расулуллоҳга имон ва унинг му-
кофоти ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ
كَفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ
لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ (۲۸)

28. Эй (Исога) имон келтирган зотлар, Аллоҳдан қўрқинглар ва Унинг пайғамбари (Муҳаммад алайҳиссалом)га ҳам имон келтиринглар, (шунда) У Зот сизларга Ўз раҳматидан икки ҳисса ато этур ва сизлар учун (Қиёмат кунида олдиларингизда) юрадиган нур (пайдо) қилур ҳамда сизларни мағфират қилур. Аллоҳ мағфиратли, меҳрибондир.

Мужодала: 9; 10.

Пичир-пичирнинг ҳукми ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا
بِالْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبِرِّ
وَالتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ (٩)
إِنَّمَا النَّجْوَىٰ مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزَنَ الَّذِينَ آمَنُوا
وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ (١٠)

9. Эй мўминлар, сизлар ўзаро шивирлашиб гаплашганларингизда, гуноҳ ва зўравонлик ва Пайғамбарга итоатсизлик қилиш тўғрисида шивирлашманглар, (балки) яхшилик ва тақво ҳақида шивирлашинглар ҳамда сизлар ҳузурига тўпланадиган Зот Аллоҳдан қўрқинглар!

10. (Яхудий ва мунофиқларнинг) ўзаро шивир-шивирлари фақат шайтон томонидан бўлиб, имон келтирган зотларни ғамгин қилиш учундир. (Лекин) у Аллоҳнинг изни-иродасисиз уларга бирон зиён етказа олгувчи эмасдир. Бас, мўминлар ёлғиз Аллоҳгагина таваккул қилсинлар – суянсинлар!

Мужодала: 11.

Мажлис вақтида киши ўзини қандай
тутмоқлик лозимлиги ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي
الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ
انشُرُوا فَانْشُرُوا يَرْفَعِ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ
وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
خَبِيرٌ (١١)

11. Эй мўминлар, қачон сизларга (мажлис-суҳбатларда) дўст-биродарларингиз келиб: «Бизларга ҳам шу мажлисдан жой беринглар» дейилса, дарҳол жой беринглар, Аллоҳ сизларга ҳам (Ўз жаннатидан) жой берур. Ва қачон “(ўринларингиздан) туринглар” дейилса, дарҳол туринглар, Аллоҳ сизлардан имон келтирган ва илм ато этилган зотларни (баланд) даража-мартабаларга кўтарур. Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир.

Мужодала: 12; 13.

Расулulloҳ билан сўзлашиш ҳақидаги
оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ
يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ
تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (١٢)
أَشْفَقْتُمْ أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ
فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ
وَاتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا
تَعْمَلُونَ (١٣)

12. Эй мўминлар, қачон сизлар Пайғамбар билан сирлашмоқ – суҳбатлашмоқни истасангизлар, суҳбатларингиз олдидан (камбағал-мискинларга) бирон хайр-садақа тақдим этинглар. Бу ўзларингиз учун яхшироқ ва (гуноҳларингизни) поклагувчиروқдир. Энди агар (садақа қилгудек нарса) топа олмасангизлар, у ҳолда, албатта, Аллоҳ мағфиратли, меҳрибондир.

13. Суҳбатларингиз олдидан хайр-садақалар тақдим этишдан (камбағал бўлиб қоламиз деб) қўрқдингларми? Бас, сизлар (хайр-садақа) қилмаган экансизлар ва Аллоҳ тавбаларингизни қабул қилган экан, энди намозни тўкис адо этинглар ва закотни (ҳақдорларга) ато этинглар ҳамда Аллоҳ ва Унинг пайғамбарига итоат этинглар! Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир.

Ҳашр: 18; 20.

Тақво ва охиратга тайёрланиш ҳақидаги
ОЯТ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلْتَنْظُرْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ
لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ (۱۸)
لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ
الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ (۲۰)

18. Эй мўминлар, Аллоҳдан қўрқинглар ва (ҳар бир) жон эрта (Қиёмат куни) учун нимани (яъни қандай эзгу амални) тақдим этганига қарасин! Аллоҳдан қўрқинглар! Албатта, Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир.

20. Дўзах эгалари билан жаннат эгалари баробар бўлмас. Жаннат эгалари (бахт-саодатга) эришгувчи зотлардир.

Мумтаҳана: 10; 11.

Муҳожира аёллар ҳукми ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ
فَامْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمَ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ
مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَّهُمْ وَلَا
هُم يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ
أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا
بِعِصْمِ الْكَوَافِرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلْيَسْأَلُوا مَا
أَنْفَقُوا ذَلِكَ كُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ (١٠)

وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعاقِبْتُمْ
فَاتُوا الَّذِينَ ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَاتَّقُوا
اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ (١١)

10. Эй мўминлар, қачон сизларга (Макка кофирларининг қўли остида қолган) **мўминалар ҳижрат қилиб келсалар, сизлар улар**(нинг имонлари)**ни имтиҳон қилиб кўринглар,** (яъни улар ўз эрларини ёмон кўриб ёки сизлардан биронтангизга ишқи тушиб қолгани учун эмас, балки) **фақат дини Ислом учун ҳижрат қилганлари ҳақида сизларга қасам ичсинлар. Аллоҳ уларнинг** (дилларидаги) **имонларини** (ҳам) **жуда яхши билгувчидир. Бас, агар сизлар уларнинг** (ҳақиқий) **мўмина эканликларини билсангизлар, у ҳолда уларни кофирларга қайтарманглар! У мўминалар** (кофирлар) **учун ҳам ҳалол эмас ва у** (кофир)лар **(мўмина)лар учун ҳалол эмасдир ва уларга** (яъни сизларнинг олдингизда қолган мўминаларнинг Маккада қолган кофир эрларига мана шу хотинлари учун) **сарфлаган маҳрларини** (қайтариб) **беринглар. Қачон сизлар у** (мўминалар-

нинг эр)ларига маҳрларини берсангизлар, сизларга уларни никоҳларингизга олишда бирон гуноҳ йўқдир.

(Шунингдек,) сизлар ҳам кофираларнинг билак-қўллари-дан ушламанглар, (яъни, сизларнинг хотинларингиз кофира бўлган ҳолларида кофирлар билан қолишни истаса, сизлар уларнинг йўллари-ни тўсиб никоҳларингиз-да сақламанглар, балки уларга уйланмоқчи бўлган кофирлардан) ўзларингиз сарфлаган маҳрни талаб қилинглар ва улар ҳам (ўзларининг никоҳидан чиққан ва мусулмонларнинг олди-га ҳижрат қилиб кетган мўминаларга) талаб қилсинлар. Бу Аллоҳнинг ҳукмидир. У сизларнинг ўртангиз-да ҳукм қилур. Аллоҳ билгувчи ва ҳикмат соҳибидир.

11. Агар жуфтларингиздан биронтаси кофирлар томонга ўтиб кетса-ю, (аммо улар ўша хотин учун берилган маҳрни унинг эрига қайтариб бермасалар) сўнг

сизлар ўч олсангизлар, (яъни у кофирлар билан урушиб ғалаба қилсангизлар ва ўлжалар олсангизлар), у ҳолда (ўша ўлжалардан) жуфтлари (кофирлар томонга ўтиб) кетган кишиларга улар сарфлаган маҳр миқдорини беринглар! Ва ўзларингиз имон келтиргувчи бўлган – Аллоҳдан қўрқинглар!

Мумтаҳана: 13.

Аллоҳнинг ғазабига дучор бўлган қавм
билан дўст тутинмаслик ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ
الْقُبُورِ (۱۳)

13. Эй мўминлар, Аллоҳнинг ғазабига дучор бўлган қавм билан дўст бўлманглар! Худди барча кофирлар қабр эгалари (яъни, ўликларнинг қайта тирилишлари)дан ноумид бўлганларидек, уларнинг ҳам охиратдан умидлари узилгандир.

Соф: 2.

Ўзи қилмайдиган гапни айтиш ва Аллоҳ-
нинг мужоҳидларини севиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ (۲)

2. Эй мўминлар, сизлар нега ўзларингиз қилмайдиган нарсани (қиламиз деб) айтурсизлар?!

Соф: 14.

Аллоҳнинг тижорати ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ
قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَنْتَ طَائِفَةٌ مِّنْ
بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَرْتَ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا
عَلَىٰ عَدُوِّهِمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ (١٤)

14. Эй мўминлар, сизлар ҳам худди (ҳаворийлар каби) Аллоҳнинг ёрдамчилари бўлингиз! — Исо ибн Марям ҳаворийларга: «Аллоҳга (яъни Унинг динига даъват қилишимда) ким менинг ёрдамчим бўлур?» деганида, ҳаворийлар айтдилар: «Биз Аллоҳнинг (динига) ёрдам бергувчилармиз». Бас, Бани Исроилдан бир тоифа (одамлар Исога) имон келтирди ва бир тоифа кофир бўлди. Бас, Биз имон келтирган зотларни душманларидан кучли қилиб, улар (кофирлар устига) ғолиб бўлиб қолдилар.

Жума: 9.

Жума намози ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ
لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (٩)

**9. Эй мўминлар, қачон жумъа кунида-
ги намозга чорланса (яъни азон айтилса),
дарҳол Аллоҳнинг зикрига боринглар
ва олди-сотдини тарк қилинглар! Агар
биладиган бўлсангизлар, мана шу (яъни
Аллоҳнинг зикрига – жума намозини ўқиш-
га шошилиш) ўзларингиз учун яхшироқ-
дир.**

Мунофиқун: 9; 11.

Мол ва фарзанд билан машғул бўлиб қо-
лиш ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ
عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ

الْخَاسِرُونَ (۹)

وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا
تَعْمَلُونَ (۱۱)

9. Эй мўминлар, на мол-дунёларингиз ва на бола-чақаларингиз сизларни Аллоҳнинг зикридан (яъни Аллоҳга ибодат қилишдан) юз ўгиртириб қўймасин! Кимки шундай қилса, бас, ана ўшалар зиён кўргувчи кимсалардир!

11. Аллоҳ бирон жонни ажал келган вақтида (вафот этдирмасдан) қолдирмас. Аллоҳ қилаётган амалларингиздан хабардордир.

Тағобун: 14; 16.

Мол, хотин, фарзанд фитнаси ҳақидаги
ОЯТ.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ وَأَوْلَادِكُمْ عَدُوًّا
لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعَفَّوْا وَتَصَفَّحُوا وَتَغْفِرُوا فَإِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ (١٤)

فَاتَّقُوا اللَّهَ مَا اسْتَطَعْتُمْ وَاسْمَعُوا وَأَطِيعُوا
وَأَنْفِقُوا خَيْرًا لِأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شُحَّ نَفْسِهِ
فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (١٦)

14. Эй мўминлар, албатта, жуфтларингиз ва болаларингиздан сизлар учун душман бўлганлари ҳам бордир. Бас, улардан эҳтиёт бўлинглар! Агар сизлар уларни афв этсанглар, кечириб юборсанглар ва мағфират қилсанглар, у ҳолда албатта Аллоҳ мағфиратли, меҳрибондир.

16. Бас, кучларингиз етганича Аллоҳдан қўрқинглар, (ўзларингизга қилинаётган панд-насихатга) қулоқ тутинглар ва итоат этинглар ҳамда инфоқ-эҳсон қилинглар, (мана шу) ўзларингиз учун яхшироқ бўлур. Ким ўз нафсининг бахиллигидан сақлана олса, бас, ана ўшалар нажот топгувчидирлар.

Талоқ: 1; 2.

Талоқ, идда масалалари ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ
وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرِجُوهُنَّ مِنْ
بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ
وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ
نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا (۱)
فَإِذَا بَلَغَ أَجْلُهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ
وَأَشْهَدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِّنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ يُوَعِّظُ
بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ
مَخْرَجًا (۲)

1. Эй Пайғамбар, қачон сизлар (яъни мўминлар) аёлларингизни талоқ қилсангизлар, уларнинг иддаларида (яъни поклик пайтларида) талоқ қилинглари ва идда сананглари! Парвардигорларингиз бўлмиш Аллоҳдан қўрқинглари! (То иддалари тугагунча) уларни (ўзлари яшаб турган) уйларида ҳайдаб чиқарманглари

ва улар ўзлари ҳам чиқиб кетмасинлар. Фақат улар очик фаҳш ишни (яъни бузуқлик ёки беҳаёлик каби қилиқларни) қилсаларгина, (яшаб турган уйларида хайдаб чиқарилурлар). Бу Аллоҳнинг қонун-чегараларидир. Кимки Аллоҳнинг чегараларидан тажовуз қилиб ўтса, аниқки, у ўзига зулм қилибди. Сиз билмассиз, эҳтимол Аллоҳ бу (талоқ)дан кейин бирон ишни пайдо қилар.

2. Энди қачон (талоқ қилган аёлларингизнинг идда) муддатлари битиб қолса, бас, уларни яхшилик билан олиб қолинглар (яъни қайта никоҳларингизга олинглар) ёки яхшилик билан (яъни ҳақи маҳрларини бериб) ажрашинглар. Ва (ярашиб олиб қолаётган ёки ажрашиб кетаётган чоғларингда) ўзларингиздан (яъни мусулмонлардан) бўлган икки адолат соҳибини гувоҳ қилинглар ва (гувоҳ бўлгувчилар) гувоҳликни Аллоҳ учун тўкис адо қилинглар! Бу (ҳукм)дан фақат Аллоҳга ва охират кунига имон келтиргувчи бўлган киши панд-ибрат олур. Ким Аллоҳдан қўрқса (яъни юқорида мазкур бўлган талоқ қилиш қонун-қоидаларига Аллоҳдан қўрққани учун риоя этса), У Зот унинг учун (барча ғам-кулфатлардан) чиқар йўлни (пайдо) қилур.

Таҳрим: 6.

Ўзини ва аҳлини дўзахдан сақлаш ҳақи-
даги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا
وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَظُ شِدَادٍ
لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ (٦)

6. Эй мўминлар, сизлар ўзларингизни ва аҳли оилаларингизни ўтини одамлар ва тошлар бўлган дўзахдан сақлангизки, у (дўзах) устида қаттиқдил ва қаттиққўл, Аллоҳ ўзларига буюрган нарсага итоатсизлик қилмайдиган, фақат ўзларига буюрилган нарсани қиладиган фаришталар турур.

Таҳрим: 8.

Тавба ва жаннат ҳақидаги оят.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا
عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُم سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ
النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ
وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ
عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ (۸)

8. Эй мўминлар, Аллоҳга холис тавба қилинглар, шоядки, Парвардигорингиз сизларнинг ёмонлик гуноҳларингизни ўчириб, остидан дарёлар оқиб турадиган жаннатларга киритур. У Кунда Аллоҳ Пайғамбарни ва у билан бирга имон келтирган зотларни шарманда қилмас. Уларнинг нурлари олдиларида ва ўнг томонларида юрур. Улар: «Парвардигоро, Ўзинг бизларга нуримизни комил қилиб бергин ва бизларни мағфират қилгин. Албатта, Сен барча нарсага қодирдирсан», дерлар.

ХОТИМА

Қуръони каримда энг кўп нидо “Эй имон келтирганлар...” деб бошланади. Бу ибора Каломуллоҳда 89 ўринда учрайди. Иккинчи ўринда “Эй инсонлар...” деб бошладиганлари 20 та ўринда келган. Ундан кейинги 15 ўриндаги хитоб Муҳаммад соллаллоҳу алайҳи ва салламга тегишлидир: “Эй Пайғамбар...” деб бошланган оятлардир. “Эй куфр келтирганлар...” деб бошланувчи биттагина оят бор. У ҳам бўлса, Таҳрим сурасининг 7-оятидир.

“Эй имон келтирганлар!” деб бошладиган оятлар жами 20 та сурада зикр қилинган бўлиб, бу сураларнинг барчаси Мадинада нозил бўлган. Бир оятдан ташқари барча “Эй имон келтирганлар!...” хитоблари оятларнинг бошида келган.

Қуръони каримнинг нафақат ўзи, балки ҳар бир сураси, ояти, оятлардаги ҳар бир хитоб, сўз мўъжиза эканини замонавий илм-фан аллақачон исботлади.

Қуръони каримга муҳаббат, ҳар бир нидо, хитобга муносабатнинг энг гўзал тарзини, аввало, Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламда, саҳобалар, тобеинлар, мужтаҳид уламоларнинг ҳаётларида кўрамиз.

Имом Шофеий раҳматуллоҳи алайҳ шогирди Имом Аҳмад ибн Ҳанбал раҳматул-

лоҳи алайҳнинг уйига меҳмонга келади. Кечки овқатдан сўнг Имом Шофеий ўзи учун ажратилган уйга киради. Ётмоқчи бўлганида оёғини узатадиган томонда Қуръон бор экан. Қуръони каримга одобсизлик қилишдан ҳаё қилиб, мижжа қоқмасдан, кеча-си билан намоз ўқиб чиқади.

Эрталаб Аҳмад ибн Ханбал устозини бомдод намозига уйғотиш учун унинг олдида кирганда Шофеийнинг уйғоқлигини кўради. “Устоз, ухламадингизми?” деб сўрайди Имом Аҳмад. Имом Шофеий: “Қуръон турган экан. Оёғимни узатишдан ҳаё қилдим. Шунинг учун ухламадим”, деб жавоб беради. Имом Аҳмад: “Қуръонни бошқа томонга олиб қўйсангиз бўлмасмиди?” деган эди, устози: “Ўзимники бўлмаган нарсага қандай қилиб қўлимни теккизай?!” деб жавоб берди.

Эътибор беринг-а, улуғларимиз Қуръонга қандай муҳаббатли бўлишган. Биз ҳам улардан ибрат олиб, “Эй имон келтирганлар!..” деган хитобга муносиб бўлишимиз керак.

Аллоҳ таоло “Имон аҳлига хитоб” китобини барча Қуръон муҳибларига муборак ва манфаатли қилсин!

ФОЙДАЛАНИЛГАН МАНБА ВА АДАБИЁТЛАР

1. Қуръони карим.
2. Қуръони карим ва ўзбек тилидаги маънолар таржимаси. Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф. – Тошкент: “Шарқ” НМАК, 2011.
3. Қуръони карим маъноларининг таржима ва тафсири. Абдулазиз Мансур. – Тошкент: “ТИУ” нашриёт-матбаа бирлашмаси, 2016.
4. Қуръони азим мухтасар тафсири. Шайх Алоуддин Мансур. – Тошкент: “Шарқ” НМАК, 2019.
5. Шайх Муҳаммад Содиқ Муҳаммад Юсуф. Тафсири Ҳилол. – Тошкент: “Шарқ” НМАК, 2009.
6. Шайх Усмонхон Темирхон ўғли. Тафсири Ирфон. – Тошкент: “Шарқ” НМАК, 2018.
7. Абу Муҳаммад Ҳусайн ибн Масъуд Бағавий. “Тафсири Бағавий”. Дарул Тоййиба, 1997.
8. Шайх Ҳомидмирзо Фарғоний Намангоний. “Ал-Фатҳур Роҳман”. Мадина, “Дорул имон”, 1997.
9. Афиф Абдулфаттоҳ. Маъал анбиё фил Қуръон. – Байрут: Лубнон, 1998.

10. Ибн Манзур. Лисонул-араб. 1–3-жилдлар. Байрут: «Дорул фикр» нашриёти, 1997.

11. Муҳаммад Жодул Мавло. Қисасул Қуръон. – Истанбул, 1986.

12. Ismail Hakki. Hak dini Kuran dili. – Istanbul, 1991.

МУНДАРИЖА

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламни хурмат қилиш ҳақидаги оят	6
Сабр ва намозни маҳкам тутиш ҳақидаги оят	8
Ҳалолдан ейиш ва унинг шукрини қилиш ҳақидаги оят	10
Қасос, дия ва афв ҳақидаги оят	12
Рўзанинг фарзлиги ҳақидаги оят	14
Исломга тўлиқ риоя қилиш, шайтонга эргашмаслик ҳақидаги оят	16
Аллоҳ йўлида инфоқ-эҳсон қилиш ҳақидаги оят	18
Садақа савобини бекор қилувчи: миннат, азият, риё кабилар ҳақидаги оят	20
Садақани молнинг яхшисидан чиқариш ҳақидаги оят	22
Тақвога, судхўрликни тарк этишга амр этиш ҳақидаги дуо	24
Қарзни ёзиб қўйиш ва гувоҳ қилиш ҳақидаги оят	26

Аҳли китобларга бўйсунмаслик ҳақидаги оят	28
Аллоҳдан қўрқиш ва дунё ҳаётида ростгўй бандалардан бўлишга ундовчи оят	30
Мусулмонлардан бошқани дўст тутмаслик ҳақидаги оят	32
Судхўрликдан қайтариш ва Аллоҳдан қўрқиш ҳақидаги оят	34
Кофирларга итоат этмаслик ҳақидаги оят	36
Мунофиқларга тақлид қилмаслик ҳақидаги оят	38
Сабрга, мусобарага ва муробатага амр ҳақидаги оят	40
Аёлни мажбуран мерос қилиб олиш ва зулм билан маҳрни қайтариб олишнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят	42
Мўминлар молини ботил йўл билан ейиш ва бировни ноҳақ ўлдиришнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят	44

Мастлик ва жунублик ҳолатида намоз ўқишнинг ҳаромлиги ва узр ҳолатида таяммум ҳақидаги оят	46
Аллоҳга, Унинг Расулига ва мусулмонларнинг ўз раҳбарларига бўйсунушлари вожиблиги. Ўзаро тортишувда Қуръон ва суннатга мурожаат этиш ҳақидаги оят.....	48
Душманга ҳушёр туриш ва уруш ҳолатида ҳикмат билан иш кўриш ҳақидаги оят	50
Қилинган хато ёмон оқибатларга олиб келадиган нозик ҳолатларни ойдинлаштириб олиш ҳақидаги оят	52
Тўғри гувоҳлик бериш ҳақидаги оят	54
Имонда мустаҳкам туриш ҳақидаги оят	56
Аҳдга вафо қилиш ва чорва ҳайвонларининг ҳалоллиги ҳақидаги оят	58
Аллоҳнинг кўрсатмаларига беъътибор бўлишнинг ҳаромлиги. Эҳромдан сўнг ов қилишнинг мумкинлиги ва яхши ишларга ўзаро даъват ҳақидаги оят	60

Таҳоратнинг фарзлиги. Ғусл. Таҳоратни бузувчи нарсалар ва таяммум қилиш тартиби ҳақидаги оят	62
Ҳукмда ва гувоҳликда адолатли бўлиш	64
Неъматларни эслаш, Аллоҳдан қўрқиш ва Унгагина таваккал қилиш ҳақидаги оят	66
Аллоҳнинг динини кулги қилганлар билан дўстлашмаслиги ҳақидаги оят	68
Аллоҳ ҳалол қилган нарсаларни ҳаром санамаслик ва динда ҳаддан ошмаслик ҳақидаги оят	70
Ароқ, қимор ва шу кабиларнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят	72
Аллоҳнинг эҳромдаги мусулмонларни ов билан синаши ҳақидаги оят	74
Эҳромдаги одамнинг ов қилмаслиги ва овнинг жазоси ҳақидаги оят	76
Бефойда савол бермаслик ҳақидаги оят	78
Мўмин ўзини тўғрилаши ҳақидаги оят ...	80

Васиятга бирор кишини гувоҳ қилиш, зару- рат вақтида гувоҳнинг мусулмон бўлиши шарт қилинмаслиги ҳақидаги оят	82
Аллоҳ ва Расулига итоат вожиблиги	84
Аллоҳ ва Расули даъватига жавоб бериш. Фитнадан эҳтиёт бўлиш ҳақидаги оят	86
Хиёнат. Мол ва фарзанд фитнаси ҳақидаги оят	88
Тақво ва унинг самараси ҳақидаги оят	90
Ғалаба омиллари ҳақидаги оят	92
Куфрни афзал билган қариндошларни дўст тутмаслик ҳақидаги оят	94
Мушрикларнинг масжидларга кириши тақиқланганлиги ҳақидаги оят	96
Одамларнинг молини ноҳақ ейиш, тилла ва кумуш ҳақидаги оят	98
Тақво ва амалдаги содиқлик ҳақидаги оят	100
Шайтонга эргашишдан қайтариш ҳақидаги оят	102
Уйга кириш учун изн сўраш ҳақидаги оят	104

Ота-она олдига кириш учун изн сўраш ҳақидаги оят	106
Неъматларни эслаш ва шукр қилиш ҳақидаги оят	108
Аллоҳни доим эслаш, бунинг савоби ҳақидаги оят	110
Идда ва маҳр ҳақидаги оят	112
Расулуллоҳга ҳурмат ҳақидаги оят	114
Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга салават айтиш ҳақидаги оят	116
Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга азият бериш ҳаромлиги ҳақидаги оят	118
Аллоҳдан қўрқиш ва тўғри сўзнинг вожиблиги ҳақидаги оят	120
Аллоҳнинг мўминларга ёрдами ҳақидаги оят	122
Аллоҳ ва Расулига итоат. Амалларнинг ҳабата бўлиши ҳақидаги оят	124
Қуръон ва суннатдан олдин фикр билдирмаслик ҳақидаги оят	126

Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи ва салламга хурмат ҳақидаги оят	128
Бирор ишни аниқ билиб қилиш ва саҳоба- лар фазли ҳақидаги оят	130
Мўминларни масхара қилиш ва лақаб қўйишнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят	132
Гумон, жосуслик, ғийбатнинг ҳаромлиги ҳақидаги оят	134
Тақво ва Расулуллоҳга имон ва унинг мукофоти ҳақидаги оят	136
Пичир-пичирнинг ҳукми ҳақидаги оят.	138
Мажлис вақтида киши ўзини қандай тутмоқлик лозимлиги ҳақидаги оят	140
Расулуллоҳ билан сўзлашиш ҳақидаги оят	142
Тақво ва охиратга тайёрланиш ҳақидаги оят	144
Муҳожира аёллар ҳукми ҳақидаги оят..	146
Аллоҳнинг ғазабига дучор бўлган қавм би- лан дўст тутинмаслик ҳақидаги оят	150

Ўзи қилмайдиган гапни айтиш ва Аллоҳнинг мужоҳидларини севиш ҳақидаги оят	152
Аллоҳнинг тижорати ҳақидаги оят	154
Жума намози ҳақидаги оят	156
Мол ва фарзанд билан машғул бўлиб қолиш ҳақидаги оят	158
Мол, хотин, фарзанд фитнаси ҳақидаги оят	160
Талоқ, идда масалалари ҳақидаги оят	162
Ўзини ва аҳлини дўзахдан сақлаш ҳақидаги оят	164
Тавба ва жаннат ҳақидаги оят	166
Хотима	168
Фойдаланилган манба ва адабиётлар ...	170

ҚАЙДЛАР УЧУН

A decorative blue border with a repeating geometric pattern surrounds a central white area. Inside the white area, there are 12 horizontal black lines for writing.

A decorative blue border with intricate geometric patterns surrounds a central white area. The border is composed of a repeating pattern of small, interconnected floral or star-like shapes, similar to the background pattern but in a darker blue color. The central white area is a large rectangle with a thin black border. Inside this white area, there are ten horizontal black lines, evenly spaced, providing a template for writing or drawing.

Акмал МИРАВАЗ ўғли

ИМОН АҲЛИГА ХИТОБ

Муҳаррир
Бобомурод ЭРАЛИ
Толибжон НИЗОМ

Дизайнер ва саҳифаловчи
Равшан МАЛИКОВ

Мусахҳиҳа
Нилуфар АБЛАЕВА

Муҳтарам ўқувчи!
Ушбу китоб ҳақида фикр-мулоҳазаларингизни
yuldag_i_belgilar@mail.ru
электрон почтаси ёки
(+998 94) 440-15-51 рақами орқали
билдиришингиз мумкин.

Нашриёт лицензия рақами:
4555-535f-1ecd-eb6a-8a83-0410-7703 2020-07-27

Босишга 2021 йил 15 ноябрда рухсат этилди.

Офсет қоғози. Қоғоз бичими 84 x 108 ¹/₃₂.

Ҳарф гарнитураси Cambria. Офсет босма усули.

Ҳисоб-нашриёт т.: 1.96 Шартли б. т.: 9,66.

Адади: 5 000 нусха. 116-сон буюртма.

Баҳоси келишилган нархда.

Ўзбекистон мусулмонлари идорасига қарашли

“Шамсуддинхон Бобохонов” НМИУ да

тайёрланди ва чоп этилди.

Тошкент шаҳри, Зарқайнар 18-берккўча 47-а уй.

Электрон почта: m-nashr@mail.ru

Тел: (0-371) 227-34-30